

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
АСОЦІАЦІЯ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ
РАДА ДИРЕКТОРІВ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ АКАДЕМІЙ НАУК –
ЧЛЕНІВ МААН

**БІБЛІОТЕКА. НАУКА. КОМУНІКАЦІЯ:
актуальні тенденції у цифрову епоху**

Матеріали міжнародної наукової конференції
(Київ, 8–10 жовтня 2019 р.)

Том 2

КИЇВ 2019

УДК 027.021:001:316.77:007(082)

Бібліотека. Наука. Комунікація: актуальні тенденції у цифрову епоху : матеріали Міжнар. наук. конф. (8–10 жовтня 2019 р.) : у 2 т. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. наук. б-к та інформ. центрів акад. наук – членів МААН. – Київ, 2019. – Т. 2. – 396 с.

Збірник містить матеріали міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація: актуальні тенденції у цифрову епоху», організованої Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського (8–10 жовтня 2019 р.), в яких висвітлені традиції та інновації у діяльності наукових бібліотек у цифрову епоху.

Українськими та зарубіжними фахівцями розкриті теоретичні та прикладні аспекти формування, використання, організації доступу до електронних інформаційних ресурсів наукової бібліотеки в сучасному веб-середовищі та оптимізації бібліотечної діяльності у цифрову епоху, зокрема: діяльність, управління, взаємодія наукових бібліотек у цифрову епоху; розвиток соціально-інформаційних комунікацій в умовах інформатизації; біографіка та біобібліографія як інформаційно-комунікативний ресурс суспільно-політичних і культурних трансформацій; сучасна бібліотечно-інформаційна термінологія; інтеграція друкованих і електронних бібліографічних ресурсів у формуванні репертуару періодики. Представлено сучасні особливості формування та використання архівної та рукописної наукової спадщини; традиції, інновації, перспективи збереження бібліотечних фондів; розглянуті атрибуція й опис книжкових та інших документних пам'яток як складової наукових досліджень.

Видання адресоване працівникам бібліотечно-інформаційної галузі, фахівцям документно-комунікаційної сфери, викладачам, аспірантам і студентам вишів.

Редакційна колегія

Л. А. Дубровіна – чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук; В. М. Горвий – д-р іст. наук; О. М. Василенко – канд. іст. наук; О. А. Вакульчук – канд. іст. наук; Г. В. Індиченко – канд. іст. наук; Т. В. Коваль – канд. іст. наук; Г. І. Ковальчук – д-р іст. наук; Л. Й. Костенко – канд. техн. наук; К. В. Лобузін – д-р наук із соц. комунікацій; Л. В. Муха – канд. іст. наук; В. І. Попик – чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук; Г. Я. Рудий – д-р іст. наук; О. П. Степченко – канд. іст. наук; Н. В. Стрішенець – д-р іст. наук.

Автори несуть повну відповідальність за підбір та точність наведених фактів, цитат, власних імен, бібліографічних посилань та інших відомостей.

Затверджено до друку вченою радою Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського протокол № 6 від 10. 09. 2019 р.

ISBN 978-966-02-8991-8 (загальний)

ISBN 978-966-02-8993-2 (т. 2)

© Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 2019

Ukraine are revealed. Considerable attention is paid to the design and the sections of the magazine.

Keywords: «People's liberty», publishing activity, Ukrainians of diaspora.

УДК050.48-055.2НоваХата:[070.48(477.83-25)Діло:070.447
Федорович-Малицька]»1930»(045)

Астапцева Христина Андріївна,
молодший науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,
Київ, Україна

РЕТРОСПЕКТИВНА КРИТИКА ЖІНОЧОГО ЧАСОПISY «НОВА ХАТА» (НА МАТЕРІАЛАХ ЛЬВІВСЬКОЇ ГАЗЕТИ «ДІЛО» ЗА 1930 р.)

Розглянуто критичні зауваги журналістки Іванни Федорович-Малицької стосовно політики редагування жіночого часопису «Нова Хата», комплект номерів якого за 1927–1931 рр. зберігається у фондах відділу зарубіжної україніки Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Ключові слова: часопис «Нова Хата», газета «Діло», Іванна Федорович-Малицька (псевд. Дарія Віконська), Ірина Макух-Павликовська, Марія Громницька, кооператив Українське Народне Мистецтво, жіноча преса.

Проблема об'єктивної критики у журналістиці існує чи не з часу появи останньої. Як і нині, так і майже століття тому, у медійному світі доволі складно було уникнути чорного PR-у з боку критиків. Якщо нині критика, як і журналістика стала радше кон'юнктурним явищем, то у 1930-х вона носила часто особистісний характер і базувалася на персональних уподобаннях критика.

Актуальність розвідки полягає у розкритті маловідомих фактів з біографії Іванни Федорович-Малицької та оприлюднення тез із її критичних статей щодо редагування «Нової Хати», а також з'ясуванні невідомих аспектів функціонування цього часопису.

Іванна-Кароліна (Ліна) Федорович-Малицька (псевд. Дарія Віконська) – аристократка за походженням, вихованка приватних шкіл Британії та Франції упродовж свого професійного життя публікувала літературно-мистецькі критичні статті у «Літературно-науковому віснику», газеті «Діло», часописах для галицького жіноцтва «Жіноча доля» і, звісно, «Нова Хата» [1, с. 70]. У Ч. 130–134 газети «Діло» за 1930 р. Іванна Федорович-Малицька опублікувала низку статей під спільною назвою: «Довкола одного журналу: Критичні замітки про редагування «Нової Хати». Любов Волошин у монографії «Образ Жінки у творчості Олекси Новаківського» публікує записи інтерв'ю з Жданом Новаківським – молодшим сином знаного галицького художника Олекси Новаківського, де той згадує про чоловіка Іванни Федорович-Малицької – Миколу Малицького, як одного із фундаторів газети «Діло»: «Був меценатом і членом багатьох українських громадських організацій, давав гроші у фонд бідних, на газету «Діло» тощо» [1, с. 71]. Це проливає світло на причину, чому редакція газети погодилася на публікацію необгрунтованої критики Іванни стосовно редакційної політики часопису «Нова Хата».

На перший погляд духовно витончена і субтельна Іванна Федорович-Малицька сміливо відстоювала свої погляди на літературному і політичному поприщах. Не минула ця доля і «Нову Хату», а конкретно, членкиню редколегії цього часопису – д-ра Марію Фуртак-Деркачеву. На політичному фронті у цих жінок виник серйозний конфлікт, що вилився у взаємну образу та припинення співпраці з редакцією п. Федорович-Малицької. Наслідком конфлікту стала спроба п. Федорович-Малицької відстояти свої позиції у вигляді гострої критики на шпальтах «Діла». Вона інкримінує редакції «Нової хати» комунофільство, занедбання українських і релігійних традицій, прискіпується до висвітлення мистецтвознавчих тем. Авторка вважає, що редакція часопису «під плащем удаваної безпартійности сіє далеко більше шкідливих, затроєних клясовою ненавистю до власного народу ідей, ніж є в силі це зробити здеклярований комуністичний часопис» [3, с. 4]. На подібні обвинувачення можна відповісти словами головної редакторки часопису «Нова Хата» Марії Громницької: «Нова

Хата» позиціонувалася як журнал, присвячений модам і справам домашнього жіночого господарства.

У першому номері «Нової Хати» за червень 1925 р. Марія Громницька чітко визначила вектор існування журналу: «Хочу Вам поради не лише в тому, як себе одягти, як пошити собі і дітям одяг чи білля, без помочи фахової сили, послуговуючися виключно нашими добрими й дешевими кроями, але теж буду старатися познайомити Вас, яким способом можна легко і дешево прибрати свою хату, щоб вона стала милою, гарною і привітною для Вас і для других. Хочу дальше облекшити Вам журбу про те, що «варити сьогодні»? Подаватиму Вам теж ради як заховати красу і здоровля своє і своїх найближих, та попри ті практичні ради, не забуду поміщувати й цікаву лектуру, – яка буде для Вас розрадою» [2, с. 1].

З огляду на зазначене, «Нова Хата» виконувала місію побутово-культурно-просвітницьку і аж ніяк її не можна звинувачувати у занедбанні звичаїв та комунофільстві.

Для висвітлення теми жіночого руху у міжвоєнній Галичині видавалися інші жіночі часописи, як от «Жінка» і «Громадянка», редаговані Міленою Рудницькою, а також журнали «Наша мета», «Жіноча Доля», «Жіночий Голос», «Українка» тощо. На теми релігійні та господарські орієнтувалися часописи «Українська господиня», тематичні сторінки у газетах «Діло», «Нова Зоря», «Новий Час».

Отже, на нашу думку, закидати «Новій Хаті» інертність та байдужість до актуальних політичних подій недоцільно, думка Івани Федорович-Малицької, яка вважає аполітичність злочином, є суб'єктивною і необґрунтованою, адже часопис з самого початку не позиціонував себе як політичний. Можливо саме завдяки такій «злочинній» аполітичності журнал проіснував найдовше з усіх жіночих пресових видань Галичини – з 1925 по 1939 рр., і це у часи репресивної політики з боку окупантської Польщі. Крім цього, часопис був дуже популярний серед українських емігранток Чехословаччини, Канади, США, Франції тощо. Тому, зайвий раз наражати часопис на небезпеку закриття шляхом необміркованої публікації нехай патріотичних, але часто радикальних за своєю суттю матеріалів, було б необачно з боку редакції.

Саме здоровий опортунізм редакційної колегії «Нової Хати» допомагав часопису вправно оминати владні перешкоди, чого не можна сказати, наприклад, про журнал «Жінка», наклад якого час від часу конфіскувала жандармерія у зв'язку із активною націоналістичною позицією редакційної колегії, що суперечила політичному вектору польського уряду.

Список використаної літератури

1. Любов Волошин. Образ Жінки у творчості Олекси Новаківського : монографія / Любов Волошин. – Львів-Харків: Видавець Олександр Савчук, 2018. – 368 с.
2. Громницька М. До читачок! / Марія Громницька // Нова Хата. – 1925. – № 1. – С. 1.
3. Федорович-Малицька І. Довкола одного журналу: Критичні замітки про редагування «Нової Хати». Част. 4 / Іванна Федорович-Малицька // Діло. – 1930. – № 133. – С. 4.

References

1. Voloshyn, L. (2018). *Obraz Zhinky u tvorchosti Oleksy Novakivskogho: monografia* [The woman image in the artistic creativity of Oleksa Novakivskyyi: Monograph]. Lviv-Kharkiv, Ukraine: Vydavets Oleksandr Savchuk. [In Ukrainian].
2. Hromnytska, M. (1925). Do chytachok! [To our readers!]. *Nova Khata*, 1, 1. [In Ukrainian].
3. Fedorovych-Malytska, I. (1930). Dovkola odnogo zhurnalu: Krytychni zamitky pro redaguvannia "Novoji Khaty". Chastyna IV [Around some magazine: A critical notes about Nova Khata. Part IV]. *Dilo*, 133, 4. [In Ukrainian].

UDC 050.48-055.2Nova khata:[070.48(477.83-25)Dilo:070.447Fedorovych-Malytska]»1930»(045)

Astaptseva Khrystyna,

Junior Research Associate,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine,

Kyiv, Ukraine

RETROSPECTIVE CRITICISM OF WOMEN'S MAGAZINE «NOVA KHATA» (BASED ON THE MATERIALS OF LVIV DAILY NEWSPAPER «DILO» DATED 1930's)

The paper examines the example of critical remarks about the women's magazine «Nova khata» editing (its complete coverage since 1927 till 1931 is preserved in Department of foreign Ukrainian fund of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine) that that have been made by journalist Ivanna Fedorovych-Malytska (pseud. Dariia Vikonska).

Keywords: «Nova Khata» magazine, newspaper «Dilo» Ivanna Fedorovych-Malytska (pseud. Dariia Vikonska), Iryna Makukh-Pavlykova, Maria Hromnytska, cooperative Ukrainian Folk Art, women's press.

УДК 027.54(477-25)НБУВ:025.171]:070(477)»1917/1919=112.28

Баганова Тетяна Олександрівна,

молодший науковий співробітник,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Київ, Україна

ЇДИШОМОВНА ПЕРІОДИКА УКРАЇНИ 1917–1919 рр. ЯК ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО (НА ПРИКЛАДІ ЩОДЕННОЇ ПАРТІЙНОЇ ГАЗЕТИ «НАЄ ЦАЙТ»)

Проаналізовано щоденну партійну газету «Нає цайт» 1917–1919 рр. з унікального зібрання їдишомовної періодики у відділі фонду юдаїки Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського як історичне джерело. Констатовано, що з усіх тогочасних місцевих періодичних видань їдишем саме «Нає цайт» можна назвати модерним засобом інформації, який мав повноцінні рубрики світових, загальноукраїнських, загальноросійських і єврейських новин, літературні та політичні есеї та огляд сучасної єврейської преси України.

Ключові слова: їдиш, періодика, «Нає цайт», джерело, єврейські політичні партії, Українська Центральна Рада, революція, Україна.

У відділі фонду юдаїки Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського є унікальне зібрання їдишомовної періодики України революційної доби 1917–1920 рр. Переважно це преса єврейських політичних партій, котрі брали участь у революційному житті тогочасної України. Вже з липня 1917 р. п'ять єврейських політичних партій – Бунд (Загальний єврейський робітничий союз у Литві, Польщі та Росії), Єврейська соціал-демократична робітнича партія «Поалей-Ціон», Об'єднана єврейська соціалістична робітнича партія («Фарейнікте»), Єврейська народна партія («Фолкспартей») та сіоністи – брали безпосередню участь у роботі Української Центральної Ради.

Інформологія»	116
Любовець Н. І. Видавничі проекти як інструмент (чинник) суспільної комунікацій: з досвіду діяльності кооперативу «Червона Калина» (1921–1939)	120
Марченко Н. П. Всеукраїнський бібліотечний «Біографічний рейтинг»: вітчизняна біографіка як об'єкт читання	126
Мішук С. М. Участь Василя Кравченка у дослідженні національних меншин Волині	132
Осіння Н. В. Геологічні наукові школи Харківського та Київського університетів (XIX – початок XX ст.): наукова спадщина, ретроспективна бібліографія, біобібліографія	136
Патик В. В. Епістолярна спадщина Гната Житецького	140
Попик В. І. Нові можливості і завдання бібліотек у справі інтеграції та поширення історико-біографічних знань	144
Стамбол І. І. Теоретичні проблеми польської біографістики на сторінках видання «Polish biographical studies»	153
Філіппова Н. П. Утворення репозитарію персональних бібліографічних покажчиків у складі «Українського національного біографічного архіву»	157
Яценко О. М. Розробка моделі віртуальної біографічної лабораторії: черговий етап на шляху укладання «Українського національного біографічного архіву»	162

ІНТЕГРАЦІЯ ДРУКОВАНИХ ТА ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОГРАФІЧНИХ РЕСУРСІВ У ФОРМУВАННІ РЕПЕРТУАРУ ПЕРІОДИКИ

Антонюк Т. Д. Газета «Народна воля» як промотор ідей українства в діаспорі	166
Астапцева Х. А. Ретроспективна критика жіночого часопису «Нова хата» (на матеріалах львівської газети «Діло» за 1930 р.)	172
Батанова Т. О. Ідишомовна періодика України 1917–1919 рр. як історичне джерело	

Наукове видання

БІБЛІОТЕКА.
НАУКА.
КОМУНІКАЦІЯ:
актуальні тенденції у цифрову епоху

Матеріали міжнародної наукової конференції
(Київ, 8–10 жовтня 2019 р.)
у двох томах

Том 2

Науковий редактор
О. З. Клименко

Редактори
О. І. Вербіцька, О. І. Жабін, О. С. Залізнюк, Л. П. Затока,
М. В. Іванова, Н. Г. Іванова, О. З. Клименко, Л. В. Коновал,
Т. В. Котлярова, Т. Є. Мяскова, О. Л. Сокур

Комп'ютерний набір
М. В. Іванова

Комп'ютерна верстка
О. М. Литвин

Підп. до друку __.2019. Формат 60x84/16.
Папір офс. Ум. друк. арк. __. Обл.-вид. арк. __
Наклад 200 прим. Зам № _

Видавець і виготівник Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, Київ, просп. Голосіївський, 3

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 1390 від 11.06.2003 р.